

Oorzaken der moeilijkheden voor de Nederlandse landbouw en de oplossing hiervoor

Rationalisatie en vrijwillige afvloeiing gebiedende eisen

Ir. A. W. van den Ban, te Wageningen, schrijft ons:

Men heeft wel eens de indruk, dat de moeilijkheden, die de Nederlandse landbouw de laatste tijd heeft met de afzet van haar produkten, veroorzaakt is doordat onze regering de boeren veel te hoge prijzen heeft gegarandeerd. Daar het voor onze landbouw en voor ons hele land van groot belang is een oplossing voor deze afzetmoeilijkheden te vinden, lijkt het gewensd eens na te gaan of deze opvatting inderdaad juist is.

Het valt dan in de eerste plaats op, dat de prijzen van de landbouwprodukten sinds de laatste jaren voor de oorlog niet uitzonderlijk sterk zijn gestegen. Stelt men de indexcijfers voor 1938/39 op 100 dan vindt men voor de prijzen van de landbouwprodukten in 1956/57 ± 365 en voor de groothandelsprijzen in het algemeen ruim 400. Dit is opmerkelijk, omdat de inkomens van de boeren voor de oorlog zeer veel te wensen overlieten.

Volgens onderzoekingen van het Engelse Landbouw-Economisch Instituut verdiende in 1938 een Nederlandse boer en zijn medewerkende gezinsleden gemiddeld slechts 40% van het jaarloon van een industrie-arbeider¹⁾.

Op het ogenblik is dit veel gunstiger. Dit is ook maar gelukkig, want door het sterk toegenomen contact met de stad en doordat de loonsverschillen tussen stad en platteland veel kleiner zijn geworden, zijn de boeren niet langer bereid zo sober te leven als voor de oorlog. Langzamerhand groeit bij hen de overtuiging, dat zij het recht hebben op een dergelijk levenspeil als de andere bevolkingsgroepen.

Hoe is het nu mogelijk, dat de inkomens in de landbouw relatief zijn gestegen, terwijl de prijzen van de landbouwprodukten naar verhouding niet zijn gestegen? Dit is voor een groot deel een gevolg van het feit, dat de arbeidsproductiviteit in de landbouw bijzonder snel is gestegen. De bruto land- en tuinbouwproductie is in bovengenoemde periode met ongeveer een derde gestegen, ondanks het feit, dat het aantal mensen, dat in de landbouw werkt tegelijkertijd met een kwart is gedaald.

De produktie per man in de landbouw is de laatste 2 jaar dus ongeveer 1½ keer zo groot geworden. Dit betekent, dat de arbeidsproductiviteit in de landbouw aanmerkelijk sneller is gestegen dan in verschillende andere bedrijfstakken.

Gun ons de tijd

Dit bewijst echter niet, dat een nog sterkere stijging van de arbeidsproductiviteit in de landbouw onmogelijk is. Naar mijn indruk zou het zelfs mogelijk zijn de landbouwproductie ongeveer op het huidige niveau te handhaven, als nog eens een kwart van de agrarische beroepsbevolking uit de landbouw wegtrekt, mits de juiste mensen wegtrekken en er voldoende bedrijfskapitaal beschikbaar is. Zou het dan niet mogelijk zijn het kos-

tenpeil in de landbouw zodanig te verlagen, dat de boeren zonder regeringssteun hun produkten tegen de huidige wereldmarktprijzen kunnen afzetten? Mijns inziens is dit onmogelijk en wel in de eerste plaats, omdat een dergelijke grote afvloeiing uit de landbouw nooit van vandaag op morgen te bereiken is. Een boer van een jaar of 40, die zijn gehele leven eigen baas is geweest in de vrije natuur, zal zich immers alleen in geval van uiterste noodzaak tussen 4 fabrieksmuren laten opsluiten. Een bevordering van de afvloeiing uit de landbouw kan dus alleen een belangrijk effect hebben op de jongeren, die nog niet definitief een beroep hebben gekozen.

Een vermindering van de agrarische bevolking met een kwart op korte termijn zou betekenen, dat er van deze jongeren vrijwel niemand meer in de landbouw gaat werken. Dit is voor de toekomst van onze landbouw natuurlijk gevaarlijk, want wie blijft er dan over als de huidige oudere boeren zich terugtrekken? Daar ruim een kwart van ons volk in de landbouw werkt of daar door middel van de agrarische handel, de zuivelindustrie e.d. van leeft, lijkt het zeker in het belang van ons land te zijn om een gezonde landbouw te handhaven.

Bovendien is het grootste deel van het kapitaal, dat in de landbouw gebruikt wordt, afkomstig uit de boerengezinnen. Nu trekt op dit moment reeds 2/3 van de boerenkinderen uit de landbouw weg en te zijner tijd zullen zij hun erfdeel wel grotendeels meenemen. Door een nog sterkere afvloeiing uit de landbouw naar andere bedrijfstakken moeten dus wel veel erenbedrijven gebrek aan kapitaal gaan krijgen.

Verdere stijging van de arbeidsproductiviteit

Voor de handhaving van een gezonde landbouw is het zeker wenselijk, dat we blijven streven naar een verdere stijging van de arbeidsproductiviteit in de landbouw. Daar de afzetmogelijkheden op de wereldmarkt vermoedelijk ook op langere termijn beperkt zullen zijn, is dit vooral bereikbaar door een bevordering van de afvloeiing uit de landbouw.

Men meent wel eens, dat men deze afvloeiing het beste bereiken kan door de prijzen van de landbouwprodukten niet te hoog vast te stellen. Ik ben er niet geheel van overtuigd, dat dit juist is.

Enige tijd geleden vroeg ik n.l. eens aan een verstandige boer wat zijn zoon van een jaar of 11 zou moeten gaan doen als hij van de lagere school afkwam.

Het antwoord was: „Hij zal mij wel in het bedrijf moeten gaan helpen, al valt het niet te hopen, dat hij moet wachten tot ik er mee ophoud voor hij dit bedrijf kan overnemen en al is er weinig kans, dat hij ooit een ander bedrijf zal kunnen krijgen. Ik moet hier echter een bestaan vinden voor een gezin met 6 kinderen en dat valt niet mee, want eigenlijk kan ik het werk alleen niet aan, maar ik kan ook geen knechtje betalen, omdat ik te weinig verdien. Ik zit dus al een paar jaar uit te kijken naar het moment, dat deze jongen me kan gaan helpen”.

Ik weet niet of dit een normale reactie is, want er is opmerkelijk weinig onderzoek gedaan naar de redenen, waarom sommige mensen wel uit de landbouw wegtrekken en anderen niet. Het staat echter wel vast, dat er in het algemeen weinig mensen uit de landbouw wegtrekken in de tijden, dat de boeren slecht verdienen en omgekeerd veel mensen de landbouw verlaten als de boeren goed verdienen. Dit kan echter ook veroorzaakt zijn doordat de boeren juist slecht verdienen in een crisistijd, als er weinig werkgelegenheid is buiten de landbouw.

In ieder geval is de kans op succes groter als men de mensen uit de landbouw tracht weg te trekken door hen aantrekkelijke mogelijkheden in andere bedrijfstakken te bieden dan wanneer men hen uit de landbouw tracht weg te jagen door de inkomens daar laag te houden. De ervaring leert, dat de agrariërs vooral gebruik maken van de mogelijkheden in andere bedrijfstakken, die er in hun naaste omgeving te vinden zijn.

Voor de landbouw is een goede regionale spreiding van de industrie dus van grote betekenis. Door deze spreiding te beïnvloeden, is het bovendien nog mogelijk een voldoende arbeidsaanbod in de landbouw te handhaven in die streken, waar een tekort aan arbeidskrachten wordt ontstaan door daar de industrievestiging niet te stimuleren. Wel zal men natuurlijke met de regionale bevordering van de industriële activiteit ook met tal van andere factoren rekening moeten houden dan alleen de landbouwkundige.

Waarom is steun aan de landbouw noodzakelijk?

De opvatting, dat de landbouw bijzonder sterk gesteund wordt, is gedeeltelijk een kwestie van gezichtsbedrog. Talrijke andere bedrijfstakken worden n.l. ook gesteund door middel van invoerrechten, maar deze worden betaald door de consument en dat valt lang niet zo sterk op als de steun aan een exporterende bedrijfstak, zoals de landbouw, die betaald moet worden door de belastingbetaler.

De meeste consumenten zullen wel niet eens weten, dat de prijs van een melkbeker sterk beïnvloed wordt door het feit, dat hier een invoerrecht van 25% op wordt geheven. Als echter op de melk zelf een toeslag wordt gegeven van 25%, staan alle kranten hier vol van.

Voor een groot deel is deze steun echter noodzakelijk geworden door de internationale situatie. In vrijwel alle landen heeft men n.l. moeilijkheden, doordat de boeren aanmerkelijk minder verdienen dan de andere bevolkingsgroepen.

In de regel tracht men deze moeilijkheden op te lossen door ze af te wentelen op andere landen. Een extreem voorbeeld hiervan is wel Zwitserland, waar men voor veel landbouwprodukten een invoerrecht eist van ongeveer 100%. Hierdoor kan men de melkproduktie in de berg-

streken handhaven, waar dit al lang niet meer rendabel is.

De exportmogelijkheden van andere landen naar Zwitserland worden hierdoor natuurlijk beperkt, zodat het aanbod van melk op de wereldmarkt stijgt. Een groter aanbod veroorzaakt een lagere prijs en voor de meeste landbouwprodukten zelfs een zoveel lagere prijs, dat de totale opbrengst hierdoor lager wordt.

Als nu alleen Zwitserland op deze wijze het aanbod op de wereldmarkt vergrootte was dit nog niet zo erg, maar nu er vrijwel geen land meer is, dat dit niet doet, ontstaan er ernstige moeilijkheden. De wereldmarkt is hierdoor een overschottenmarkt geworden, waarop zodanig lage prijzen heersen, dat men hiertegen ook op goed geleide bedrijven van een behoorlijke omvang niet rendabel kan produceren. Elk land, dat zijn landbouw niet in zijn geheel wil prijsgeven, is dus wel verplicht, deze landbouw te beschermen.

De enige mogelijkheid om deze bescherming onnodig te maken is een internationaal gecoördineerde landbouwpolitiek. Deze internationale landbouwpolitiek zal m.i. vooral moeten streven naar een bevordering van de afvloeiing uit de landbouw. In veel landen ziet men n.l. een stijging van de landbouwproductie per hoofd van de bevolking, doordat de stijging van de arbeidsproductiviteit in de landbouw sneller is dan de vermindering van het aantal mensen, dat in de landbouw werkt. Daar de inhoud van de menselijke maag slechts beperkt is, is het niet mogelijk voor deze gehele produktie tegen rendabele prijzen een afzet te vinden.

Voor de handhaving van een redelijke rentabiliteit in de landbouw zal men dus moeten streven naar een beperking van de landbouwproductie, tenzij men er in slaagt de afzet van landbouwprodukten aanmerkelijk te vergroten. Voorzover mij bekend, is voor dit laatste nog nooit een voorstel gedaan met reële mogelijkheden. De arbeid is praktisch de enige produktiefactor in de landbouw, die men naar andere bedrijfstakken kan overhevelen. Voor de grond is dit vrijwel onmogelijk en men is er vrij algemeen van overtuigd, dat in de landbouw eerder te weinig dan te veel kapitaal gebruikt wordt.

Zolang een dergelijk internationaal landbouwbeleid nog niet bestaat, zal m.i. ons gehele volk moeten helpen de moeilijkheden te overwinnen, die de landbouwpolitiek van andere landen voor onze landbouw veroorzaakt.

Uiteraard betekent dit niet, dat elke boer ook zonder zich behoorlijk in te spannen een goed inkomen moeten hebben. Dit is thans ook niet zo. Wel kennen we garantiëprijs voor verschillende landbouwprodukten, maar niet voor enkele belangrijke produkten van de kleine bedrijven: eieren en tuinbouwprodukten.

Voor de bepaling van deze garantiëprijs worden de gemiddelde kostprijzen berekend uit de boekhoudingen van ± 2000 bedrijven. Men neemt hiervoor echter niet de gemiddelde bedrijven, maar men heeft ongeveer 40% van de bedrijven uitgeschakeld, omdat ze te klein zijn, en bovendien van de overigen nog een groot deel, omdat ze niet vallen in de categorie „goed geleide bedrijven”.

Nu de laatste 10 jaar het aantal bedrijven kleiner dan 5 ha met een derde is verminderd, zal men waarschijnlijk de normen, die zijn gesteld voor de keuze van de kostprijsbedrijven, gaan verhogen.

Samenvatting

De arbeidsproductiviteit in de Nederlandse landbouw is de laatste jaren zeer snel gestegen, maar desondanks kunnen ook de goede boeren op de grotere bedrijven bij de huidige wereldmarktprijzen geen redelijk bestaan vinden. Dit wordt voor een groot deel veroorzaakt, doordat de bescherming, die andere landen aan hun landbouw geven, het prijsniveau op de wereldmarkt op een zeer laag niveau heeft gebracht.

Als wij onze landbouw dus niet willen opofferen aan de landbouwpolitiek van andere landen, zullen wij onze landbouw ook moeten beschermen. Daarnaast is het echter noodzakelijk door te gaan met een zo snel mogelijke rationalisatie van de landbouw, vooral door een bevordering van de vrijwillige afvloeiing uit de landbouw naar andere bedrijfstakken.

¹⁾ Zie: J. R. Bellerby, Agriculture and industry relative income, London, 1956, pag. 195.

CELLOTHENE Voor vacuümverpakking gas- en vocht dicht

Laminering van **Cellophane** met **POLYETHYLEEN** met **SIDAC** N.V. **UTRECHT** ook in meer kleurendruk

FILMS - ROLLEN - ZAKKEN - PLASTICS - FLESSEN

(Vervolg van pag. 2)

aard van het Nederlandse twee-kamerstelsel duidelijk voor ogen staat. Soms meent men in de Eerste Kamer een dubblure van de Tweede Kamer te zien, misleid misschien door het feit dat wij wel eens schijnen te herhalen (en dat in een ongeveer gelijke partijverhouding) wat de Tweede Kamer al vóór ons heeft gedaan.

Men verzuimt dan zich er rekenschap van te geven dat samenstelling, taak, bevoegdheden, werkwijze, sfeer, financiële voorzieningen van onze Kamer zozeer verschillen, dat de Eerste Kamer in wezen onmogelijk een dubblure van de Tweede Kamer kan zijn. Dank zij die verschillen is onze Eerste Kamer juist een onmisbaar element in het Nederlandse stelsel van „checks and balances”.

De jongste voorstellen tot nadere regeling van financiële tegemoetkomingen aan leden van de Staten-Generaal, hebben ten minste deze verdienste dat zij duidelijk de twee typen van volksvertegenwoordigers onderscheiden.

Aan leden der Tweede Kamer, aldus mr. Jonkman, wordt het mogelijk gemaakt door toekenning van een schade-loosstelling en van een pensioen, alsmede van enige vergoeding van kosten, zich in ruime mate — wellicht niet geheel — aan de vervulling van het lidmaatschap der Staten-Generaal te wijden.

Aan de leden van de Eerste Kamer wordt alleen enige vergoeding van kosten, en dat uiteraard tot een zeer bescheiden bedrag, in uitzicht gesteld omdat van hen — constitutioneel — in hoofdzaak niet meer wordt verlangd dan in tweede instantie, zonder recht van amendement — in wijze zelfbeperking hun overigens grote bevoegdheden hanterende — toe te zien op — men spreekt soms van bewaken — de „algemene gang van wetgeving en bestuur”. In beginsel zoveel mogelijk zich beperkend dus tot grote lijnen en slechts voorzover nodig tot bijzonderheden afdalend, om aan te vullen wat om welke reden dan ook in de Tweede Kamer onvoldoende behandeling vond.

V. v. V.

Bokma het allerbeste!

Oude genever * Bessenrood * Citroen jenever

OUDE GENEVER